

Opinie separată,

formulată pe baza articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Decizia nr. 1 din 21 ianuarie 2025, Curtea Constituțională a declarat inadmisibile sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 47¹ din Codul contravențional, ridicate de avocații dnele Nadejda Lichianciuc, Diana Dulghieru, Oxana Surdu, Ina Perțu și dnii Sergiu Prodan și Dumitru Marco în dosarele pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central, Judecătoria Cimișlia, sediul central, și Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

Nefiind de acord cu concluziile colegilor judecători constituționali, am formulat prezenta opinie separată din următoarele considerente.

1. Autorii sesizărilor afirmă că norma contestată este mult prea generală și lasă loc de interpretări arbitrare și ambiguități nepermise, este lipsită de claritate și previzibilitate. Acest fapt, în opinia lor, face imposibilă încadrarea juridică corectă a faptei și individualizarea pedepsei de către agentul constator și, ulterior, de către instanța de judecată.

2. Conform doctrinei științifico-juridice, **pentru a exista o faptă ilicită** de natură penală, în cazul dat contravențională, și **pentru a stabili dacă a fost săvârșită** sau nu o contravenție, se impune ca norma corespunzătoare din Partea specială a Codului contravențional să conțină cu precizie elementele constitutive ale contravenției, care sunt următoarele:

obiectul contravenției;

latura obiectivă a contravenției;

subiectul contravenției;

latura subiectivă a contravenției;

legătura causală dintre ele.

3. În aceste condiții, consider că pentru a verifica constituționalitatea articolului 47¹ din Codul contravențional trebuie analizat conținutul normei contestate prin prisma existenței cumulative și precise a elementelor constitutive menționate supra, care stau la baza legalității incriminării și sancționării contravenționale garantate de articolul 22 din Constituție.

4. Articolul 47¹ „Coruperea electorală pasivă” este plasat în Capitolul VI din Partea specială a Codului contravențional, care prevede contravenții ce atentează, *inter alia*, la **drepturile constituționale ale persoanei fizice**, ceea ce ar trebui să însemne că **obiectul juridic al acestei fapte ilicite (valorile sociale protejate)**, care determină **semnul calitativ al contravenției**, și anume caracterul prejudiciabil al acesteia, **îl constituie drepturile electorale** (dreptul la vot și dreptul de a

fi ales) garantate de articolul 38 din Constituție. Aceste drepturi constituționale urmează să fie realizate prin alegeri libere, prin vot egal, secret, direct și liber exprimat de către destinatarul lor (cetățeanul cu drept de vot). Oricare încercare disproporționată de a atenta la aceste cerințe este prezumată ilicită.

5. Totuși, **analiza laturii obiective a normei contestate**, care este definită de către legislator ca „pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale”, dă naștere, *prima facie*, la mai multe întrebări prin prisma clarității și previzibilității.

6. De exemplu, nu este clar care este esența sintagmei „**pentru sine sau pentru o altă persoană**”, care este statutul juridic și coraportul subiectelor în această construcție a normei contestate, având în vedere obiectul și scopul contravenției. Sau care este forma realizării acțiunii/inacțiunii din sintagma „**în scopul exercitării sau neexercitării unor drepturi electorale**”: simpla neparticipare sau participarea la un scrutin, votarea în interesul unui anumit concurent electoral sau contra etc.? De altfel, **simpla definiție a faptei în mod formal** în dispozitivul normei contestate (pretinderea, acceptarea sau primirea bunurilor, a beneficiilor materiale) **fără identificarea modului de realizare a scopului social periculos** asupra obiectului contravenției **nu poate constitui o latură obiectivă precisă și completă** a normei în discuție (a se vedea, *ad contrario*, DCC nr. 1 din 21 ianuarie 2025, § 310).

7. În aceste condiții, este necesară examinarea mai profundă și a **laturii subiective a contravenției** contestate, inclusiv existența **legăturii logico-juridice între motivul și scopul contravenției**. Pe de o parte, se presupune **intenția de a obține un beneficiu material sub orice formă** pentru sine sau pentru o altă persoană, dar, **pe de altă parte, scopul este exercitarea sau neexercitarea drepturilor electorale**. Mai mult, având în vedere **lipsa** în Codul contravențional a reglementărilor **răspunderii contravenționale pentru coruperea electorală activă**, poate deveni problematică, *prima facie*, încadrarea juridică pe baza normei contestate a faptei comise în cazul aplicării sintagmei „**pentru sine sau pentru o altă persoană**”.

8. În același timp, **comparând obiectul contravenției** (drepturile electorale ale persoanei fizice) **cu latura obiectivă** (a se vedea cele enunțate *supra*) în raport cu **subiectul contravenției**, se observă că dispozițiile contestate admit ipotetic că **contravenientul concomitent cu comiterea faptei ilicite atentează la propriile drepturi electorale**. Cu alte cuvinte, se creează o situație de drept paradoxală, dacă nu absurdă, când făptuitorul și victima este una și aceeași persoană.

9. Mai mult, **din conținutul dispozițiilor** contestate **nu se poate identifica care sunt semnul cantitativ al contravenției** (gradul prejudiciabil) și criteriile privind atingerea **rezultatului social periculos** al acțiunii sau inacțiunii contravenientului, adică consecințele sau urmările prejudiciabile **pentru obiectul juridic al acestei contravenții** și legătura cauzală dintre faptă și consecințele sociale periculoase. Rămâne fără răspuns și întrebarea cum poate fi constatată atingerea sau nu a scopului faptei, anume așa cum a fost solicitarea subiectului care l-a „corupt” pe alegător sau după propria sa convingere, în condițiile în care votul este exercitat în mod secret și divulgarea opțiunii alese este interzisă. De altfel, nu este clar dacă există și o evaluare a pericolului social al faptei, de exemplu, în raport cu valoarea recompensei primite, ceea ce **poate fi important pentru individualizarea sancțiunii**.

10. Referitor la criticile autorilor sesizărilor privind problema afectării principiului individualizării sancțiunii prin prisma calității normei contestate și incidența în acest caz a articolului 20 din Constituție, menționez că în Hotărârea sa nr. 10 din 10 mai 2016 Curtea a reținut următoarele:

„45. [...] dreptul de acces la justiție impune legislatorului obligația de a acorda oricărei persoane toate posibilitățile pentru a accede la instanța de judecată și a asigura efectivitatea dreptului de acces la justiție **prin adoptarea unui cadru legislativ adecvat!**

„49. Curtea reține că competența exclusivă a legislatorului de a reglementa care fapte constituie infracțiuni sau contravenții și care pedepse urmează a fi aplicate nu exclude obligativitatea respectării principiului legalității, care derivă din articolul 1 alin. (3) din Constituție, și anume din principiul constituțional al statului de drept.”

11. În acest sens, este relevantă și Hotărârea nr. 6 din 16 aprilie 2015, în care Curtea a subliniat cu valoare de principiu că:

„87. Legislatorul are dreptul de apreciere a situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ în conformitate cu politica penală promovată în interesul general.

88. Totodată, orice reglementare urmează a fi în limitele principiilor statuate în sistemul de drept în vigoare și să se subscrie principiului preeminenței dreptului.”

12. În Hotărârea nr. 10 din 10 mai 2016 Curtea a mai subliniat importanța legăturii organice între principiile constituționale ale legalității, calității legii și individualizării pedepsei:

„53. Curtea menționează că sancțiunea de drept contravențional, fiind o consecință a răspunderii contravenționale, **trebuie să fie strict individualizată, adaptată cantitativ și calitativ la gravitatea faptei și persoana făptuitorului**.

54. Art.9 din Codul contravențional determină criteriile care urmează a fi aplicate la individualizarea sancțiunii. Astfel, la aplicarea legii contravenționale urmează să se țină **cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante.**”

„56. Curtea reține, caracterul prejudiciabil al contravenției este determinat de obiectul juridic protejat, **constituind semnul calitativ al contravenției**, în timp ce **gradul prejudiciabil** depinde de gravitatea faptei săvârșite (**valoarea daunei, forma vinovăției, motivul, scopul etc.**), **fiind un semn cantitativ.**”

„ 59. Astfel, individualizarea judiciară se poate realiza doar în baza unor mecanisme de apreciere reglementate de lege, fiind astfel o expresie a principiului legalității.”

„65. Curtea reține că este dreptul legislatorului să stabilească sancțiunile contravenționale, dar respectând cu strictețe proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate.”

13. Și ultima din cele mai dificile probleme, care ar trebui luată în considerare în procesul de verificare a constituționalității normei contestate, **este aplicabilitatea textului „dacă fapta nu constituie infracțiune”** de la sfârșitul alineatului (1) al articolului 47¹ din Codul contravențional, în condițiile în care Codul penal nici nu prevede răspunderea **pentru coruperea electorală pasivă**. Codul penal **reglementează răspunderea doar pentru coruperea politică pasivă** comisă de către o persoană publică sau cu funcție de demnitate publică (a se vedea articolul 324¹). Mai mult, se observă că Codul contravențional nici nu reglementează răspunderea persoanei fizice pentru coruperea electorală activă. Doar în Codul penal există un articol „Coruperea electorală activă” (a se vedea articolul 181¹).

14. Așadar, rezumând cele expuse *supra*, am ajuns la concluzia că prevederile contestate din articolul 47¹ din Codul contravențional fac incidente articolele 20 și 22 din Constituție în coroborare cu articolele 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție.

15. Prin urmare, consider că Curtea Constituțională trebuia să declare **sesizările** în cauză **admisibile** și să examineze în fond prevederile contestate prin prisma **respectării principiilor constituționale ale preeminenței dreptului, calității legii, legalității incriminării și pedepsei**.

Judecător al Curții Constituționale

Vladimir ȚURCAN

21 ianuarie 2025